

Institut d'Estudis Catalans

Gramàtica
bàsica i d'ús
de la llengua catalana

gou

Què és la *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana*?

La *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana* (GBU) és una obra normativa i descriptiva que s'adreça al públic no especialitzat i molt específicament al món de l'Administració, dels mitjans de comunicació i de l'ensenyament. S'ha concebut com a manual de consulta que orienti en la interpretació i l'aplicació de la normativa de l'IEC.

La GBU forma part del conjunt de gramàtiques institucionals de l'IEC que parteix de la *Gramàtica de la llengua catalana* (GIEC, 2016) i segueix amb la *Gramàtica essencial de la llengua catalana* (GEIEC, 2018), gramàtica en línia consultable en l'adreça <https://geiec.iec.cat>, la qual és la font directa de la GBU i amb la qual es complementa.

Característiques de la GBU

- Capítols breus, sense subapartats
- Exposició en quadres i remarques
- Glossari per capítols
- Ús de recursos gràfics que faciliten la resolució de dubtes
- Exemple amb diferents formats segons el tipus d'informació i la valoració normativa
- Informació fonològica, morfològica, sintàctica i també ortogràfica
- Accés a fitxers de so

Com s'organitza la GBU?

La GBU inclou quaranta capítols breus. Cada capítol està encapçalat per un sumari, al qual segueixen diversos apartats, un glossari de capítol i, opcionalment, annexos. Els apartats s'estructuren en dues parts: la descriptiva i la de remarques.

- a) La **part descriptiva** sol començar amb la definició d'un terme seguida per l'explicació general que permet emmarcar i comprendre les remarques; sol incloure quadres de formes o quadres resum, que sintetitzen i exemplifiquen el fenomen que s'hi tracta.
- b) La **part de remarques normatives i d'ús** inclou informacions molt sintètiques de caràcter pràctic i formulades com a unitats autònomes, sobre aspectes rellevants des del punt de vista de l'ús.

Els capítols acaben amb un **glossari** dels termes (amb definició, exemples i remissió a l'apartat de la GEIEC en què es tracta) i, en alguns casos, amb annexos. Els termes del glossari apareixen destacats en blau dins del text.

L'exposició recolza en un gran nombre d'**exemples**, inserits en els quadres, en l'explicació i en les remarques. Els exemples de l'explicació i les remarques es

presenten separats del cos del text bé en format general o bé en taula (quan es tracta d'exemples comparables).

Com són els quadres resum?

La GBU conté 170 **quadres resum** i 14 figures. Els quadres esquematitzen els fenòmens més representatius o freqüents que s'expliquen en el capítol o en l'apartat. La majoria de quadres inclou, en la columna de la dreta, exemples il·lustratius i, quan s'escau, comentaris d'ús, que poden ser suficients per a resoldre un dubte i són generalment represos com a remarques.

Els exemples dels quadres corresponents a les vocals i a les consonants, així com les figures que il·lustren contorns entonatius, es poden escoltar en una pàgina web específica, accessible amb un codi QR situat al final dels capítols respectius. En el cas dels quadres, s'hi poden trobar pronúncies representatives dels quatre grans parlars del català (central, baleàric, nord-occidental i valencià). En les figures dels contorns entonatius, s'ha inclòs la pronúncia del contorn que es representa, que correspon al parlar central.

La GBU en xifres

- 40 capítols
- Extensió: un terç de la GIEC
- 170 quadres resum i 14 figures
- 417 termes
- 271 fitxers de so

3

Com són les remarques normatives i d'ús?

Les remarques normatives i d'ús inclouen observacions gramaticals rellevants. Se'n diferencien quatre tipus, precedit, cadascun, d'una icona diferent.

 Remarca descriptiva o d'ús general: observació sobre un aspecte rellevant en l'ús que no presenta una problemàtica especial des del punt de vista normatiu.

 Remarca normativa: observació sobre un aspecte que genera dubtes en l'ús; el text inclou una marca normativa.

 Remarca (orto)gràfica: observació sobre un aspecte de caràcter ortogràfic, gràfic o ortotipogràfic.

 Remarca de pronúncia: observació sobre un aspecte de caràcter fonètic.

En la GBU s'ha fet una integració parcial del contingut de l'*Ortografia catalana* a través de remarques que donen compte de les contrapartides ortogràfiques dels fenòmens descrits.

Com es presenta la normativa en la GBU?

La GBU és una gramàtica descriptiva i normativa: mostra els usos i, en cas que calgui prescripció, els valora i, si convé, els jerarquitzza.

La descripció parteix dels usos formals propis de tots o de la majoria de parlars, però abasta també fenòmens propis de registres molt formals i dels informals i també de situacions comunicatives concretes. Quan un fenomen no abasta tots els usos de la llengua, s'indica si és propi dels registres formals, dels molt formals o dels informals. Les marques normatives bàsiques s'han reduït a tres: *no és acceptable*, *s'evita* i *(és) preferible*.

- Es marca com a *no acceptable* una opció que s'exclou perquè es considera no adequada en els registres formals; generalment, es tracta de formes o construccions de procedència forana.
- Es diu que *s'evita* una opció que no s'usa en els registres formals i, doncs, en queda exclosa, d'acord amb la tradició normativa.
- La marca *(és) preferible* permet indicar quina opció es considera més adequada en els registres formals entre dues o més de possibles.

La disposició dels exemples facilita la comprensió del fenomen, especialment en els casos en què es presenten com a parells mínims en contrast des d'un punt de vista descriptiu o normatiu.

- Si un exemple inclou una opció que es considera *no acceptable* o que *s'evita* en els registres formals, es presenta precedit de la marca *i no* al davant, si es troba dins d'un parèntesi, o bé, si es tracta d'una taula, en la columna *No*, que se situa a la dreta de la columna *Si*, en què es dona l'alternativa pròpia dels registres formals.
- Quan una opció és *preferible* a una altra, en el format general dels exemples s'usa la marca *preferible a*, amb què es contraposen dues possibilitats acceptables però amb diferent grau d'adequació als registres formals; si els exemples es presenten en una taula, les columnes solen contraposar les opcions pròpies dels registres formals, que són les preferibles, a les pròpies dels registres informals, d'ús restringit.

La GBU és un manual de consulta pràctic que, mantenint la informació fonamental sobre la descripció i la norma del català, la presenta d'una manera accessible al públic general.

Les diverses obres gramaticals de referència de l'IEC (GIEC, OIEC, GEIEC i GBU) formen un tot coherent que acosta la descripció i la prescripció gramatical a usuaris i a perfils de cerca diferenciats, i ofereix formats nous que faciliten la consulta a través de diversos canals complementaris.